

ЦРЖБх № 257/17.08.2015г

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. Веселина Георгиева Иванова, доктор
Тракийски университет, гр. Стара Загора

върху дисертационен труд, представен за присъждане на образователната и научна степен „Доктор” по научна специалност „Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка (вкл. Методика на лечебната физкултура)”

на тема: „Методика за начално обучение по скуош“

Автор на дисертационния труд: Янош Йозеф Брогли

Научен ръководител: доц. Анета Янева, доктор

1. Биографични данни, професионално развитие и обвързаност с темата на дисертационния труд

Янош Йозеф Брогли е със завършено средно образование в Спортно училище „Ген. Владимир Стойчев“ ЦСКА, гр. София, специалност „Тенис“. Образователната квалификационна степен „Бакалавър” в специалността „Теория и методика на спортната подготовка“ и диплома за треньор по тенис придобива в Национална спортна академия „В. Левски“, гр. София, където продължава със следващите обучения:

- в магистърска програма „Спортна журналистика“ - 2008/2010 г.;
- 2011/2014 г. редовна форма на докторантура към катедра „Футбол и тенис“, сектор „Скуош“.

Посоченото в автобиографията на Янош Брогли: активна дейност на състезател с успехи на международно равнище и работа като треньор по тенис и скуош на деца и възрастни с 13-годишен стаж, предполага проектирането и осъществяването на теоретични и научно-приложни изследвания в областта на тези ракетни спортове и намира реален израз в представения дисертационен труд.

2. Придружаващи процедурата за защита на дисертационния труд административни документи

Административните документи, свързани и доказващи процесуалната валидност на процедурата, са подготвени в съответствие с

академичните изисквания за присъждане на образователната и научна степен „Доктор” по научната специалност „Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка (вкл. методика на лечебната физкултура)”.

Приложени са три научни публикации по темата на дисертационния труд, вкл. анализ на резултатите от проведените изследвания от апробираната програма с иновационни средства и методи за начално обучение по скуош.

Авторефератът представя в логическа последователност, синтезирано и прецизно структурата и съдържанието на дисертационния труд.

3. Актуалност, значимост, методология, структура и съдържание на дисертационния труд

Докторската дисертация на Янош Брогли е своевременно начало на научен подход към проблема за обучението по скуош – един безспорно привлекателен и полезен спорт с възможност за практикуване в широк възрастов диапазон. Това е първият дисертационен труд у нас, целящ да установи порядък в характеризиращата се с методологична хаотичност и липса на солидна теоретична подплатеност система за начално обучение в техниката по скуош. Представеният за обсъждане дисертационен труд е именно такъв опит за обосноваване и оценка на ефективността на реалното приложение на авторския модел за обучение. В този смисъл, актуалността на разработената тема и приложният ѝ характер са вън от съмнение.

Структурирането на дисертацията е осъществено в съответствие с изискванията за такъв род разработки. Съдържа увод; три глави: Литературно проучване и анализ. Постановка на проблема; Цел, задачи, методика и организация на изследването; Анализ на резултатите; Изводи, приноси, препоръки.

Дисертационният труд е в обем от 147 страници, включително използваната литература и интернет източници. Онагледен е с 49 таблици, 11 фигури и 3 снимки. Теоретичната постановка е изградена на основата на 94 специализирани източника, от които 77 на кирилица и 17 на латиница. Описани са и 15 интернет сайта.

Изложението следва логиката на научното изследване. В началото на част първа (I.1.) е представена спецификата на скуоша на основата на критичен анализ на развитието на играта в световен и национален мащаб. Ретроспекцията умело е съчетана с извеждане на тенденции за бъдещето на този спорт (включително и като олимпийски), отразени в международни и национални документи със стратегическо значение.

В I.2. задълбочено и в детайли е разгледан въпросът за двигателния навик и физиологичните фази на неговото формиране. Неслучайно

специално внимание е отделено на обособените два раздела в сложния процес на създаване на нови двигателни умения в тренировъчната работа, а именно:

- усвояване на пластична конструкция от движения чрез системно обучение и упражняване, и непрекъснатото ѝ усъвършенстване по механизма на създаване на временни нервни връзки и

- създаване на програми (модели) за двигателно реагиране, с възможност за сигнално обобщение, т.е. в условия, сходни на тези при обучението или с подобна сигнализационна (аферентна) система, чиято конкретика пренамираме в авторския концептуален модел (с.31).

В този параграф на дисертационната работа (I.2.1) са разгледани, без да се стига до детайлизиране, и дидактическите етапи, при които протича формирането на двигателния навик. Правилно са отбелязани типичните за всеки от тях особености в отклоненията от техниката на изучаваното двигателно действие.

Усвояването на новата двигателна задача и формирането на двигателни навици е обосновано както от изведените физиологични, така и от психологически закономерности. На с. 36-37 Я. Брогли посочва, че всички те по своето психическо естество представляват съзнателни човешки действия. При изграждането на двигателния навик протичащите мисловни процеси съответстват на ориентировъчната, изпълнителната, контролиращата и коригираща част от психологическата структура на съзнателното двигателно действие. Подчертано е, че както двигателната, така и умствената дейност подлежи на поетапно формиране.

В I.3. *Системен анализ на двигателното усвояване* акцентът е поставен върху нервната система и нейната реакция на тренировъчните въздействия. Като слабост на този параграф отбелязвам липсата на позоваване на специализираните източници.

В параграф I.4. *Спортна техника и тактика* е направена характеристика на спортната техника и спортната тактика. Дадена е дефиниция и интерпретация на понятията. Докторантът демонстрира много добра ориентация и познаване на специализираната литература по проблема, умение да обобщава и класифицира наличната информация, да извежда закономерности и тенденции, подкрепено с авторова позиция.

В I.5. *Характерни особености и съвременни тенденции в началното обучение на техниката в скуоша* е направен критичен анализ на прилагани в ракетните спортове методики, като са изведени съществуващите между тях различия, открити са предимствата и недостатъците в спецификата на усвояването на техническите умения в скуоша. Констатиран е дефицит на структурирана обща методика за обучение в скуош.

Разкритите основни аспекти на техниката на скуоша (с.48 – 53) позволяват на Я. Брогли да представи обобщен условен модел за начално

обучение, чиито дизайн се явява в логична връзка с направения задълбочен теоретичен анализ и изведените закономерности (с.53 – 54)

Първа глава завършва с работна хипотеза, израз на становището, че преимуществено началното обучение на техниката в движение, от една страна, и използването на съответни цели, разположени в игралното поле, от друга (изпълняващи различни специфични изисквания във връзка с отделните удари, комбинации и придвижвания), би ускорило и подобрило изграждането на техническото майсторство на играчите на скуош, по-активното ангажиране на мисловната дейност, специфичния двигателен и пространствен усет, както и повишило емоционалния тонус на самите занимания. Допуска се, че подобно изследване може да бъде допълнение и оптимизиране на съществуващите практики.

Втора глава представя дизайна на изследването. Целта и задачите са в синхрон с хипотезата и адекватни на методиката на направения анализ. Счита се за принос в дисертационния труд на разработената от автора и описана прецизно тестова батерия, съдържаща тестове, групирани подходящо в логиката на изследователската теза.

Описанието на програмата, приложена в експерименталната група е направено веднъж във втора глава (с.69-72), но се пренамира и в трета глава (параграф III.3.2., с.80-83), където би било по-удачно с повече аналитичност да се представи отликата ѝ спрямо програмата със стандартна методика за начално обучение в скуош в контролната група.

Организацията на изследователската дейност е изложена в основните ѝ измерения.

В *трета глава* на дисертационния труд са представени резултатите от проведеното анкетиране на 11 водещи треньори по скуош в България. Техният анализ се явява теоретичен и емпиричен ресурс в изграждане на авторския концептуален модел.

Особено внимание в тази част на дисертацията заслужават резултатите от спортно-педагогическия експеримент, които разкриват възможност за отчитане на проблемите, възникващи при овладяване на техниката на отделните удари и комбинации в процеса на начално обучение в скуош. Техният анализ категорично потвърждава приносната стойност на приложената система (модел) на работа. В такъв контекст са направените изводи и препоръки, подкрепено със солидни математико-статистически аргументи.

Констатираните на вътрешната защита на дисертационния труд слабости в преобладаващата си част са отстранени. Предметът на изследване е преформулиран прецизно. Описанието на използваната тестова батерия е съобразено с препоръката да бъде представено във втора глава. В първа глава е немерило място описанието на използваните в скуоша удари. Техническото оформление на разработката е на добро равнище.

Към докторанта имам следния въпрос:

1. Коя е оптималната възраст за начално обучение в скуош и може ли да се очертае възрастова рамка за начално обучение с оглед перспектива за спортно-състезателната дейност и високи спортни постижения?

Предвид иновационния характер и безспорните приноси моменти в дисертационния труд, си позволявам да отправя и следната препоръка към Янош Брогли – в подходящ формат (книга, учебно-методическо ръководство, др.) да представи експериментираната методика за начално обучение в скуош.

4. Заключение

Дисертационният труд на Янош Брогли е с теоретико-приложна стойност. Разработената и апробирана тестова батерия за измерване на различни показатели в скуоша са с висока информативност и надеждност, особено от третата група тестове. Изведеният модел на обучение има приносен характер. Дисертацията следва ясна логика. Докторантът демонстрира много добра професионална грамотност, умение да анализира резултатите компетентно и задълбочено, както и да демонстрира собствена позиция.

Гореизложеното ми дава достатъчно основание с убеденост да предложа на Уважаемите членове на Научното жури да присъдят на Янош Йозеф Брогли образователната и научна степен „Доктор” по научната специалност „Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка (вкл. Методика на лечебната физкултура)” – професионално направление 7.6. Спорт.

10.07.2015 г.

Рецензент:

/доц. В. Иванова, доктор/